EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den 16.3.2011
KOM(2011) 126 slutlig

2011/0059 (CNS)

Förslag till

RÅDETS FÖRORDNING

om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i mål om makars förmögenhetsförhållanden

{KOM(2011) 125 slutlig}
{KOM(2011) 127 slutlig}
{SEK(2011) 327 slutlig}
{SEK(2011) 328 slutlig}

MOTIVERING

1. BAKGRUND

1.1. Allmän bakgrund

I artikel 67.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt anges att unionen ska vara ett område med frihet, säkerhet och rättvisa med respekt för de grundläggande rättigheterna och de olika rättssystemen och rättsliga traditionerna i medlemsstaterna. I punkt 4 i samma artikel föreskrivs att unionen ska underlätta tillgången till rättsväsendet, särskilt genom principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga och utomrättsliga avgöranden på det civila området. I artikel 81 i samma fördrag omnämns uttryckligen åtgärder som syftar till att säkerställa ”ömsesidigt erkännande mellan medlemsstaterna av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden samt verkställigheten av dessa” samt ”förenlighet mellan tillämpliga bestämmelser i medlemsstaterna om lagkonflikter och om domstolars behörighet”. Flera rättsakter har redan antagits på denna grund, bland annat förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, men dessa instrument tillämpas inte på makars förmögenhetsförhållanden.

Antagandet av en EU-rättsakt om makars förmögenhetsförhållanden fanns med bland prioriteringarna redan i 1998 års handlingsplan från Wien. I programmet för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar på privaträttens område[1], som antogs av rådet den 30 november 2000, tillkännagavs planer på att utarbeta ett instrument om domstols behörighet, erkännande och verkställighet av domar i fråga om ”makars förmögenhetsförhållanden och förmögenhetsrättsliga konsekvenser av separation mellan par som inte är gifta”. Haagprogrammet[2], som antogs av Europeiska rådet den 4–5 november 2004, angav genomförandet av programmet för ömsesidigt erkännande 2000 som främsta prioritering. Kommissionen uppmanades att lägga fram en grönbok om ”lagval i frågor om makars förmögenhetsförhållanden, särskilt när det gäller domstols behörighet och ömsesidigt erkännande”. Samtidigt betonades vikten av att till 2011 anta en rättsakt på området.

I Stockholmsprogrammet, som antogs av Europeiska rådet den 11 december 2009, sägs att ömsesidigt erkännande dessutom bör kunna utsträckas till makars förmögenhetsförhållanden och effekten av en separation på sådana förmögenhetsförhållanden.

I rapporten ”EU-medborgarskapet 2010 – Att undanröja hindren för EU-medborgarnas möjligheter att utöva sina rättigheter”[3], som antogs den 27 oktober 2010, konstaterade kommissionen att osäkerheten om vad som gäller med avseende på förmögenhetsförhållandena mellan makar som kommer från olika medlemsstater var ett av de största hindren som medborgarna fortfarande vardagligen stöter på när de försöker hävda sina EU-rättigheter i andra medlemsstater. För att åtgärda dessa brister ska kommissionen enligt rapporten lägga fram ett förslag till rättsakt under 2011 som gör det lättare för internationella par (par som antingen är gifta eller har ingått registrerat partnerskap) att förutse vilka domstolar som är behöriga och vilken lagstiftning som är tillämplig med avseende på deras förmögenhetsförhållanden.

---

1 EGT C 12, 15.1.2001, s. 1.
2 EUT C 53, 3.3.2005, s. 1.
3 KOM(2010) 603.

1.2. Motiv och syfte

Den ökade rörligheten inom området utan inre gränser medför en betydande ökning av antalet äktenskap och partnerskap mellan personer som är medborgare i olika medlemsstater. Den innebär också att människor i ökad utsträckning bosätter sig i en medlemsstat där de inte är medborgare och till följd av detta förvärvar egendom i mer än en medlemsstat. En undersökning utförd av konsortiet ASSER-UCL[4] från 2003 visade att detta är ett betydande problem för internationella par i EU. Par som tillhör denna kategori ställs inför praktiska och juridiska svårigheter både i samband med den dagliga förvaltningen av sin gemensamma egendom och när egendomen ska delas upp till följd av separation eller dödsfall. Dessa problem hänger ofta samman med de stora skillnaderna mellan medlemsstaternas bestämmelser, såväl materiella som internationellt privarrättsliga, om förmögenhetsrättsliga verkningar av äktenskap.

Med hänsyn till de särskilda egenskaper som tillskrivs äktenskap respektive registrerat partnerskap, samt till de olika rättsverkningar som är förknippade med dessa samlevnadsformer, har kommissionen valt att lägga fram två separata förslag till förordningar: ett om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om makars förmögenhetsförhållanden och ett om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap.

Detta förslag syftar bland annat till att inrätta en klar och tydlig EU-rättslig ram, som gör det möjligt att fastställa behörig domstol och tillämplig lag i mål om makars förmögenhetsförhållanden och som underlättar rörligheten för domar och handlingar mellan medlemsstaterna.

2. RESULTAT AV SAMRÅDEN – KONSEKVENSANALYS

Arbetet med att utarbeta detta förslag föregicks av ett omfattande samråd med medlemsstaterna, övriga institutioner och allmänheten. Som uppföljning av en undersökning som genomfördes 2003, offentliggjorde kommissionen den 17 juli 2006 en grönbok om lagval i frågor om makars förmögenhetsförhållanden, särskilt när det gäller domstols behörighet och ömsesidigt erkännande[5], som markerade inledningen på ett brett samråd om dessa frågor. En expertgrupp kallad PRM/III tillsattes av kommissionen för att utforma förslaget. Gruppen, som bestod av företrädare för olika berörda yrkesgrupper, och som representerade de olika rättstraditioner som finns i EU, sammanträdde fem gånger mellan 2008 och 2010. Diskussionerna under utfrågningen bekräftade behovet av en EU-rättsakt om makars förmögenhetsförhållanden som bland annat omfattar frågor om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställande av domar. Dessutom anordnades den 23 mars 2010 ett möte med nationella experter, i syfte att diskutera de stora dragen i det förslag som höll på att utarbetas.

Slutligen har kommissionen utarbetat en gemensam konsekvensbedömning för förslagen om makars förmögenhetsförhållanden respektive förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap. Konsekvensbedömningen bifogas detta förslag.

---

4 Undersökning om makars förmögenhetsförhållanden och förmögenhetsförhållanden mellan ogifta par enligt internationell privaträtt och EU-medlemsstaternas interna lagstiftning (*Etude sur les régimes matrimoniaux des couples mariés et sur le patrimoine des couples non mariés dans le droit international privé et dans le droit interne des États membres de l'Union*), http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

5 KOM(2006) 400.

3. RÄTTSLIGA ASPEKTER

3.1. Rättslig grund

Den rättsliga grunden för detta förslag är artikel 81.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, som ger rådet behörighet att, efter att ha hört Europaparlamentet, anta beslut som rör familjerätten och som har gränsöverskridande följder.

För att bestämmelser om makars förmögenhetsförhållanden ska vara tillämpliga krävs att det finns en familjerelation mellan de berörda individerna. Frågan om makars förmögenhetsförhållanden är, i den mån det gäller de förmögenhetsrättsliga verkningarna mellan makar och mellan makar och tredje man, så nära knuten till själva äktenskapet att den måste anses vara att hänföra till familjerätten. Den uppkommer endast som en följd av att äktenskapet ingås, och förlorar sin relevans när äktenskapet upplöses (till följd av den ena makens frånfälle, äktenskapsskillnad eller hemskillnad).

Syftet med förslaget är att skapa en fullständig uppsättning internationellt privaträttsliga regler som ska tillämpas med avseende på makars förmögenhetsförhållanden. Förslaget rör således domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om makars förmögenhetsförhållanden. Bestämmelserna i förslaget är endast tillämpliga i situationer av gränsöverskridande natur.

3.2. Subsidiaritetsprincipen

Målen med förslaget kan endast uppnås genom gemensamma bestämmelser om makars förmögenhetsförhållanden, som måste vara fullständigt enhetliga för att garantera rättssäkerhet och förutsebarhet för medborgarna. Unilaterala åtgärder från medlemsstaternas sida skulle således stå i strid med detta mål. Haagkonferensen för internationell privaträtt har utfärdat två internationella konventioner på området, nämligen konventionen av den 17 juli 1905 om lagval med avseende på äktenskapets inverkan på makars rättigheter och skyldigheter i deras inbördes, personliga förbindelser och på makarnas egendom, och konventionen av den 14 mars 1978 om tillämplig lag på makars förmögenhetsförhållanden. Dessa har emellertid ratificerats av endast tre medlemsstater och erbjuder inte de lösningar som krävs med hänsyn till omfattningen av de problem som detta förslag tar sikte på, och som har blivit uppenbara dels genom konsekvensbedömningen, dels genom det offentliga samrådet. De problem som möter medborgarna är av en sådan karaktär och omfattning att målen endast kan uppnås på EU-nivå.

3.3. Proportionalitetsprincipen

Förslaget överensstämmer med proportionalitetsprincipen genom att det är strikt begränsat till vad som krävs för att uppnå de fastställda målen. Det innebär ingen harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om makars förmögenhetsförhållanden, och påverkar inte heller den skattelagstiftning som är tillämplig vid bodelning mellan makar. Det medför inte heller någon ekonomisk eller administrativ belastning för medborgarna, och leder endast till en mycket begränsad extra kostnad för de berörda nationella myndigheterna.

3.4. Inverkan på grundläggande rättigheter

I enlighet med strategin för Europeiska unionens konkreta tillämpning av stadgan om de grundläggande rättigheterna[6] har kommissionen kontrollerat att förslagen är förenliga med rättigheterna i stadgan.

Förslagen påverkar inte den rätt till respekt för privatlivet och familjelivet eller den rätt att ingå äktenskap och rätt att bilda familj i enlighet med relevant nationell lagstiftning som följer av artikel 7 respektive artikel 9 i stadgan.

Rätten till egendom, som tas upp i artikel 17 i stadgan, förstärks. Den ökade förutsebarheten när det gäller vilken lag som ska vara tillämplig på ett pars samlade egendom kommer att göra det möjligt för makar att utnyttja sin rätt till egendom på ett mer effektivt sätt.

Kommissionen har också kontrollerat att hänsyn tas till artikel 21, som föreskriver ett förbud mot diskriminering.

Slutligen ger de föreslagna bestämmelserna en bättre tillgång till rättslig prövning i EU för EU-medborgare, i synnerhet för äkta makar och personer som ingått registrerat partnerskap. De underlättar dessutom genomförandet av artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, som garanterar rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol. Införandet av objektiva kriterier för att fastställa behörig domstol minskar risken för att parterna inleder parallella förfaranden och att en mer aktiv part skyndar sig att väcka talan vid den för henne eller honom mest förmånliga domstolen (”kapplöpning till domstol”).

3.5. Val av regleringsform

Behovet av rättssäkerhet och förutsebarhet förutsätter klara och enhetliga bestämmelser, vilket ställer krav på regleringsformen. De bestämmelser som föreslås om domstols behörighet, tillämplig lag och rörlighet för domar är detaljerade och exakta, och kräver inget införlivande med nationell rätt. Rättssäkerheten och förutsebarheten skulle bli lidande om medlemsstaterna gavs utrymme för egna bedömningar vid genomförandet av bestämmelserna.

4. BUDGETKONSEKVENSER, FÖRENKLING OCH FÖRENLIGHET MED EUROPEISKA UNIONENS POLITIK PÅ ANDRA OMRÅDEN

4.1. Budgetkonsekvenser

Förslagen påverkar inte unionens budget.

4.2. Förenkling

Harmoniseringen av behörighetsbestämmelserna kommer att förenkla förfarandena betydligt, eftersom det blir möjligt att på grundval av gemensamma bestämmelser fastställa vilken domstol som är behörig att handlägga ett mål om makars förmögenhetsförhållanden. Genom att behörigheten för domstolar som prövar mål om äktenskapsskillnad, hemskillnad, annullering av äktenskap eller arv mellan makar i enlighet med befintliga eller framtida EU-instrument utvidgas

---

[6] Kommissionens meddelande, KOM(2010) 573, 19.10.2010.

till att omfatta anknytande förfaranden rörande makars förmögenhetsförhållanden, kommer medborgarna att kunna få samtliga aspekter av sin situation prövade av en och samma domstol.

Harmoniseringen av lagvalsreglerna kommer att innebära en avsevärd förenkling av förfarandena, eftersom medborgarna kommer att kunna avgöra vilken lag som är tillämplig på grundval av ett enhetligt regelverk som ersätter befintliga nationella lagvalsregler i medlemsstaterna.

Slutligen kommer de föreslagna bestämmelserna om erkännande och verkställighet av domar att innebära att domar på området lättare kan cirkulera mellan medlemsstaterna.

4.3. Förenlighet med Europeiska unionens politik på andra områden

Detta förslag hör till de åtgärder som kommissionen har vidtagit för att undanröja hinder som möter EU-medborgarna när de utövar sina rättigheter enligt EU-lagstiftningen i vardagen, och ligger linje med vad som framkom i den ovannämnda rapporten om EU-medborgarskapet 2010.

5. KOMMENTARER TILL DE ENSKILDA ARTIKLARNA

5.1. Kapitel I: Tillämpningsområde och definitioner

Artikel 1

Begreppet makars förmögenhetsförhållanden, som ska tolkas självständigt, omfattar både aspekter på den dagliga förvaltningen av makars egendom och frågor om avveckling av förmögenhetsförhållandena till följd av äktenskapsskillnad eller den ena makens frånfälle.

Vid fastställandet av vilka områden som bör omfattas av den framtida rättsakten har det ansetts lämpligast att utarbeta en uttömmande förteckning över ämnen som ska vara undantagna från förordningens tillämpningsområde. Frågor som redan tas upp befintliga EU-förordningar, såsom underhållsskyldighet[7], särskilt mellan makar, och frågor rörande giltigheten och verkan av gåvor[8], har således undantagits från förordningens tillämpningsområde. Detsamma gäller arvsfrågor.

Förordningen påverkar inte eventuella sakrätter i en egendom, och inte heller klassificeringen av egendom och rättigheter eller fastställandet av rättighetsinnehavarens ställning i förmånsrättshänseende.

Den omfattar inte heller bestämmelser om hur sakrätter kungörs (t.ex. i fastighetsregistret) eller vilka verkningar en registrering eller utebliven registrering i detta register ska ha.

Artikel 2

I en strävan att skapa överensstämmelse och underlätta förståelsen och användningen av olika begrepp har vissa definitioner i denna förordning sin motsvarighet i andra EU-rättsakter som redan tillämpas eller är under förhandling.

Vidare har den föreslagna definitionen av ”domstol” utformats dels så att den även omfattar myndigheter och personer som utövar sin verksamhet på delegation av en domstol, dels så att

---

7 Regleras i förordning (EG) nr°4/2009, EUT L 7, 10.1.2009, s. 1.

8 Regleras i förordning (EG) nr 593/2008, EUT L 177, 4.7.2008, s. 6.

beslut som fattas av dessa myndigheter kan likställas med domstolsavgöranden när det gäller formerna för erkännande och verkställighet i en annan medlemsstat än den där de meddelas.

5.2. Kapitel II: Behörighet

De rättsliga förfarandena med avseende på makars förmögenhetsförhållanden hänger ofta samman med den bodelning som äger rum i samband med att makarnas samlevnad upphör, antingen till följd av att en av dem avlider eller på grund av att makarna skiljer sig.

Ett av syftena med denna förordning är att olika förfaranden med anknytning till varandra ska kunna genomföras vid domstolar i en och samma medlemsstat. Därför säkerställer förordningen att bestämmelserna om fastställande av vilken domstol som är behörig att pröva de förmögenhetsrättsliga aspekterna av äktenskapet överensstämmelser med motsvarande bestämmelser i redan befintliga eller planerade EU-rättsakter.

Artikel 3

För att den domstol som har tagit upp ett mål till prövning ska kunna handlägga såväl arvet efter den avlidna maken eller makan som avvecklingen av makarnas förmögenhetsförhållanden, föreskrivs i denna artikel att den domstol som är behörig med avseende på arvsfrågorna (i enlighet med bestämmelserna i förslaget till förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar och officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg), ska få sin behörighet utvidgad till att även omfatta den avveckling av makarnas förmögenhetsförhållanden som aktualiseras genom arvet.

Artikel 4

Förutsatt att makarna är överens utvidgas på samma sätt behörigheten för den domstol som enligt bestämmelserna i förordning (EG) nr 2201/2003 är behörig att pröva ett mål om äktenskapsskillnad, annullering av äktenskap eller hemskillnad till att omfatta avveckling av makarnas förmögenhetsförhållanden och andra frågor rörande makars förmögenhetsförhållanden i samband med ett sådant förfarande.

Artikel 5

Denna artikel innehåller behörighetsbestämmelser som ska tillämpas oberoende av eventuella arvs- eller skilsmässoförfaranden (till exempel vid en ändring av makarnas förmögenhetsförhållanden på makarnas initiativ). En förteckning med hierarkiskt ordnade anknytningskriterier gör det möjligt att fastställa vilken medlemsstats domstolar som är behöriga att handlägga mål om makars förmögenhetsförhållanden.

Till de föreslagna anknytningskriterierna hör bland annat makarnas gemensamma hemvist, makarnas senaste gemensamma hemvist, förutsatt att en av makarna fortfarande har hemvist där, eller svarandens hemvist. Dessa vanligt förekommande anknytningskriterier sammanfaller ofta med platsen där makarnas egendom befinner sig.

Artikel 6

I sådana fall där behörigheten inte kan fastställas på grundval av någon av ovannämnda artiklar, innebär denna artikel en möjlighet att ändå avgöra vilken medlemsstats domstolar kan pröva saken, med stöd av en undantagsregel. Bestämmelsen garanterar att makarna och berörda tredjemän har

tillgång till rättslig prövning när egendom som tillhör den ena eller båda makarna befinner sig på en viss medlemsstats territorium, samt när båda makarna är medborgare i den medlemsstaten.

5.3. Kapitel III: Tillämplig lag

Artikel 15

Förslaget till förordning innebär att det införs en enhetlig ordning för makars förmögenhetsförhållanden: makarnas samlade egendom omfattas av samma lag, nämligen den som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden.

Fastigheter intar en särställning i makars förmögenhet, och en tänkbar lösning vore att låta sådan egendom omfattas av lagen i den stat där den är belägen (lex rei sitae), vilket skulle kräva att man tillåter en viss brist på enhetlighet (*dépeçage*) när det gäller att fastställa vilken lag som ska tillämpas på ett gift pars förmögenhetsförhållanden. En sådan lösning tycks dock ge upphov till vissa svårigheter, bland annat i samband med avveckling av makars förmögenhetsförhållanden, eftersom den skulle innebära ett oönskat avsteg från strävan efter enhetlighet (samtidigt som ett enda lands lag skulle tillämpas med avseende på skulderna) och att olika lagar tillämpas för olika tillgångar i boet. Förordningen föreskriver också att den lag som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden, oberoende av om den valts aktivt av makarna eller, i avsaknad av ett sådant val, fastställts enligt andra bestämmelser, kommer att gälla för all makarnas egendom, oavsett var den finns.

Artikel 16

Vid de samråd som genomförts har stor enighet rått om att ge parterna en viss frihet att själva bestämma vilken lag som ska vara tillämplig på deras förmögenhetsförhållanden. Makarnas valmöjlighet bör dock avgränsas noga, för att förhindra lagval som har föga anknytning till verkligheten eller till utvecklingen av parets situation. Följaktligen har valmöjligheten begränsats till lagen i den stat där den ena av eller båda makarna eller blivande makarna har hemvist eller är medborgare.

Artikel 17

I de flesta medlemsstater har flertalet gifta par inget uttryckligt val av lag som ska tillämpas på deras förmögenhetsförhållanden, vilket förklarar vikten av att för alla medlemsstater fastställa gemensamma bestämmelser, så att det blir möjligt att avgöra vilken lag som ska tillämpas i dessa situationer. En förteckning över objektiva anknytningsfaktorer, som ska tillämpas i hierarkisk ordning, kommer att göra det möjligt att avgöra vilken lag som ska tillämpas. Detta garanterar förutsebarhet, såväl för makarna som för tredje man. Dessa kriterier tar hänsyn både till makarnas verkliga förhållanden, särskilt när det gäller att fastställa var de haft sin första gemensamma hemvist, och till behovet av att lätt kunna fastställa vilken lag som ska tillämpas på deras förmögenhetsförhållanden.

Artikel 18

Som framgått ovan har makarna möjlighet att i samband med äktenskapets ingående välja vilken lag som ska tillämpas på deras förmögenhetsförhållanden (artikel 16). I artikel 18 utvidgas denna möjlighet, så att makarna kan göra detta val också vid en senare tidpunkt, efter det att äktenskapet har ingåtts. På motsvarande sätt kan makar som valt tillämplig lag i samband med att äktenskapet ingicks ändra sig vid en senare tidpunkt och välja en annan tillämplig lag.

Ändringen av tillämplig lag måste vara ett uttryck för makarnas fria vilja. För att undvika att skapa rättsosäkerhet tillåter förordningens bestämmelser inte att den tillämpliga lagen ändras automatiskt, utan att makarna har givit uttryck för önskemål om en sådan ändring eller utan att de har informats om saken.

För att undvika att en ändring av den lag som ska tillämpas på makars förmögenhetsförhållanden leder till icke önskvärda konsekvenser för makarna, får en sådan ändring endast verkan för framtiden, om inte makarna uttryckligen beslutar att den ska ha retroaktiv verkan.

Tredje man skyddas också mot negativa konsekvenser av ett eventuellt skifte av tillämplig lag. I förordningen anges att verkningarna av förändringar när det gäller vilken lag som ska tillämpas på makarnas förmögenhetsförhållanden begränsar sig till parterna. De påverkar således inte tredje mans rätt.

Artiklarna 19-20

Dessa bestämmelser reglerar de formkrav gäller för avtal om val av tillämplig lag och äktenskapsförord. De syftar även till att skydda personer i svagare ställning. Ofta är det makan i ett äktenskap som befinner sig i en mer utsatt position.

Artikel 22

För att ta hänsyn till nationella bestämmelser, särskilt sådana som syftar till att skydda familjens bostad, ges här möjlighet att undvika tillämpning av en utländsk lag till förmån för det egna landets lag. Den medlemsstat på vars territorium bostaden i fråga befinner sig kan således, för att skydda familjens bostad, välja att tillämpa sina egna bestämmelser om skydd av familjebostaden. I undantagsfall kan denna medlemsstat tillämpa sin egen lag på alla personer som är bosatta på dess territorium, i stället för bestämmelser i den normalt sett tillämpliga lagen eller i den lag som ska tillämpas på den berörda personens äktenskapsförord, om detta har ingåtts i en annan medlemsstat.

5.4. Kapitel IV: Erkännande, verkställbarhet och verkställighet

Förslaget till förordning ska främja den fria rörligheten för domar, officiella handlingar och förlikningar rörande makars förmögenhetsförhållanden. Det införs således ett system för ömsesidigt erkännande, baserat på det ömsesidiga förtroende som växer fram till följd av medlemsstaternas integration i Europeiska unionen.

Denna fria rörlighet konkretiseras i ett enhetligt förfarande för erkännande och verkställighet av domar, officiella handlingar och förlikningar inför domstol med ursprung i en annan medlemsstat. Detta förfarande ersätter de befintliga nationella förfarandena i medlemsstaterna. Även de grunder som kan åberopas för att inte erkänna eller verkställa domar etc. i sådana fall harmoniseras på EU-nivå, samtidigt som de begränsas till vad som är absolut nödvändigt. Dessa nya grunder ersätter de skiftande och ofta omfattande grunder som för närvarande förekommer på nationell nivå.

Domar

De föreslagna bestämmelserna om erkännande och verkställighet av domar är anpassade efter dem som har föreslagits i fråga om arv. De hänvisar således till det befintliga exekvaturförfarandet på privaträttens område. Det innebär att varje dom som meddelats i en medlemsstat ska erkännas i övriga medlemsstater, utan särskilda formaliteter. För att få domen verkställd måste sökanden följa ett enhetligt förfarande i verkställighetsstaten i syfte att utverka en så kallad

verkställighetsförklaring. Förfarandet är unilateralt och begränsar sig inledningsvis till en dokumentkontroll. Först i ett senare skede, om och när svaranden invänder, går domstolen vidare med att undersöka eventuella grunder för avslag på ansökan. Dessa grunder garanterar att svarandens rättigheter skyddas på ett adekvat sätt.

De ovan beskrivna bestämmelserna utgör ett viktigt steg framåt jämfört med den nuvarande situationen. I själva verket regleras erkännande och verkställighet av domar för närvarande i medlemsstaternas nationella lagstiftning eller i bilaterala avtal mellan vissa medlemsstater. Vilka förfaranden som ska följas, vilken dokumentation som krävs för verkställighetsförklaring och vilka grunder som kan åberopas för att vägra verkställa en utländsk dom varierar alltså beroende på vilka medlemsstater som berörs.

Som förklarats ovan utgör denna förordning en första åtgärd på området för makars förmögenhetsförhållanden och är att hänföra till familjerätten (se punkt 3.1). Med hänsyn till de särskilda omständigheterna är den fria rörligheten för domar underkastad det exekvaturförfarande som för närvarande tillämpas enligt Bryssel I-förordningen[9].

Inte desto mindre kan ett avskaffande av mellanliggande förfaranden (exevatur), i likhet med vad som skett på andra områden, komma att övervägas längre fram, efter en utvärdering av bestämmelserna i den här förordningen och en utveckling av det rättsliga samarbetet rörande makars förmögenhetsförhållanden och närliggande områden, särskilt Bryssel II-förordningen[10].

Handlingar som upprättas av myndigheter som utövar sina befogenheter efter delegation eller efter att ha utsetts i enlighet med definitionen i artikel 2 i denna förordning kommer att behandlas som domar och därmed omfattas av bestämmelserna om erkännande och verkställighet i detta kapitel.

Offciella handlingar

Med hänsyn till att officiella handlingar spelar en stor roll i samband med makars förmögenhetsförhållanden, och för att garantera överensstämmelse mellan denna förordning och annan EU-lagstiftning, är det viktigt att bestämmelserna i denna förordning garanterar att sådana handlingar erkänns och därmed kan cirkulera fritt.

Erkännande av en officiell handling innebär att den tillmäts samma bevisvärde beträffande sitt innehåll och de bakomliggande faktiska omständigheterna samt omfattas av samma presumtion om giltighet och verkställbarhet som i ursprungslandet.

5.5. Kapitel V: Rättsverkan i förhållande till tredje man

Dessa bestämmelser har utformats för att skapa balans mellan kravet på rättssäkerhet för makarna och behovet av att skydda tredjeman från tillämpning av en regel som denne inte kunnat känna till eller förutse. Med avseende på rättshandlingar mellan en make och en tredjeman som är bosatta på medlemsstaternas territorium står det alltså medlemsstaterna fritt att föreskriva att den berörda maken endast får åberopa den lag som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden om det

---

9 EGT L 12, 16. 1. 2001, s. 1.

10 Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål om och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, EUT L 338, 23.12.2003.

relevanta avtalet mellan makarna om dessa förhållanden har offentliggjorts eller om tredjemannen kände till eller borde ha känt till det.

2011/0059 (CNS)

Förslag till

RÅDETS FÖRORDNING

om domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om makars förmögenhetsförhållanden

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 81.3,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande[11],

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande [12],

med beaktande av Regionkommitténs yttrande[13],

i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, och

av följande skäl:

(1) Europeiska unionen har som mål att bibehålla och utveckla unionen som ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där den fria rörligheten för personer är säkerställd. För att göra det möjligt att gradvis inrätta ett sådant område ska unionen anta åtgärder om rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder.

(2) Europeiska rådet uttryckte vid sitt möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999 sitt stöd för principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra avgöranden av rättsliga myndigheter och såg detta som en hörnsten i det rättsliga samarbetet på det civilrättsliga området samt uppmanade rådet och kommissionen att anta ett åtgärdsprogram för att genomföra den principen.

(3) Den 30 november 2000 antog rådet ett förslag till åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar på privaträttens område[14]. I programmet identifieras åtgärder som rör harmonisering av lagvalsregler, däribland åtgärder som underlättar ömsesidigt erkännande av domar. Enligt programmet bör det utarbetas ett eller flera instrument om ömsesidigt erkännande av domar i mål om makars

---

11 EUT C […], […], s. […].
12 EUT C […], […], s. […].
13 EUT C […], […], s. […].
14 EGT C 12, 15.1.2001, s. 1.

förmögenhetsförhållanden och förmögenhetsrättsliga konsekvenser av separation mellan par som inte är gifta.

(4) Vid sitt möte i Bryssel den 4–5 november 2004 antog Europeiska rådet ett nytt program: ”Haagprogrammet: Stärkt frihet, säkerhet och rättvisa i Europeiska unionen”[15]. I Haagprogrammet uppmanade rådet kommissionen att lägga fram en grönbok om lagval i mål om makars förmögenhetsförhållanden, särskilt om domstols behörighet och ömsesidigt erkännande i sådana mål. Dessutom betonades vikten av att till 2011 anta en rättsakt på området.

(5) Den 17 juli 2006 antog kommissionen en grönbok om lagval i mål om makars förmögenhetsförhållanden, särskilt om domstols behörighet och ömsesidigt erkännande i sådana mål[16]. Genom denna grönbok inleddes ett brett samråd om de problem som gifta par i EU riskerar att stöta på i samband med avveckling av deras förmögenhetsförhållanden, och om vilka rättsliga möjligheter som står till förfogande för att komma till rätta med sådana problem.

(6) I Stockholmsprogrammet från december 2009, som fastställer prioriteringar med avseende på rättvisa, frihet och säkerhet för åren 2010–2014[17], anges att det ömsesidiga erkännandet bör kunna utsträckas till makars förmögenhetsförhållanden och effekten av en separation på sådana förmögenhetsförhållanden.

(7) I ”Rapport om EU-medborgarskapet 2010 – Att undanröja hindren för EU-medborgarnas möjligheter att utöva sina rättigheter”[18], som antogs den 27 oktober 2010, tillkännagav kommissionen sina planer på att anta ett förslag till rättsakt som gör det möjligt att undanröja hindren mot den fria rörligheten för personer, särskilt de problem som par stöter på i samband med förvaltningen eller fördelningen av gemensam egendom.

(8) För att skapa rättssäkerhet när det gäller makars egendom och säkerställa en viss förutsebarhet på området, bör samtliga bestämmelser om makars förmögenhetsförhållanden samlas i ett enda instrument.

(9) För att uppnå de eftersträvade målen samlas genom den här förordningen bestämmelserna om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar och officiella handlingar samt om verkningar av makars förmögenhetsförhållanden i förhållande till tredje man i en enda rättsakt.

(10) Denna förordning rör frågor med anknytning till makars förmögenhetsförhållanden. Begreppet äktenskap, som definieras i medlemsstaternas nationella lagstiftning, behandlas inte.

(11) Tillämpningsområdet för denna förordning bör utsträckas till att omfatta alla civilrättsliga aspekter av makars förmögenhetsförhållanden, från den dagliga förvaltningen av makarnas egendom till avvecklingen av makarnas förmögenhetsförhållanden, särskilt till följd av att paret separerar eller en av makarna avlider.

---

15 EUT C 53, 3.3.2005, s. 1.
16 KOM(2006) 400.
17 EUT C 115, 4.5.2010, s. 1.
18 KOM(2010) 603.

(12) Eftersom frågor om underhållsskyldighet mellan makar redan är föremål för reglering i rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet[19] bör dessa frågor undantas från tillämpningsområdet för den här förordningen. Det gäller även frågor om giltigheten och verkningarna av gåvor mellan makar, som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)[20].

(13) Frågor rörande sakrätter som kan vara föremål för reglering i medlemsstaterna och frågor med anknytning till kungörelsen av sådana rättigheter bör också undantas från denna förordnings tillämpningsområde, på samma sätt som de undantas från tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr …/… [*om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar och officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg*][21]. Domstolarna i en medlemsstat där en av eller båda makarna har egendom kan således vidta åtgärder med sakrättslig anknytning, särskilt registrering av en överlåtelse av egendomen i relevant offentligt register, när lagen i den berörda medlemsstaten föreskriver det.

(14) Med hänsyn till att makar tenderar att röra sig alltmer mellan olika EU-medlemsstater och för att främja en god rättskipning, föreskriver behörighetsbestämmelserna i denna förordning att frågor rörande makars förmögenhetsförhållanden, inbegripet avvecklingen av sådana förhållanden till följd av äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap, ska handläggas av de nationella domstolar som enligt rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000[22] är behöriga att pröva mål om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap.

(15) Av samma skäl bör frågor om makars förmögenhetsförhållanden som uppkommer till följd av den ena makens frånfälle prövas av den domstol som är behörig med avseende på arvet efter denna make, i enlighet med förslaget till förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar och officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg.

(16) När en fråga om makars förmögenhetsförhållanden inte har någon anknytning till äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap, och inte heller till den ena makens frånfälle, bör makarna få besluta att denna fråga ska prövas av domstolarna i den medlemsstat vars lag de har valt som tillämplig lag på sina förmögenhetsförhållanden. Detta beslut ¨bör bekräftas i ett avtal mellan makarna som kan ingås när som helst, också under förfarandets gång.

(17) Denna förordning bör ge möjlighet att fastställa en medlemsstats domstolars territoriella behörighet att pröva frågor om makars förmögenhetsförhållanden i andra fall än vid makars separation eller den ena makens frånfälle; det är särskilt viktigt att det finns en bestämmelse

---

19 EUT L 7, 10.1.2009, s. 1.
20 EUT L 177, 4.7.2008, s. 6.
21 EUT L […], […], s. […].
22 EUT L 338, 23.12.2003, s. 1.

om forum necessitatis, för att förhindra situationer där en person inte kan få sin sak prövad i någon domstol.

(18) För att rättsväsendet ska fungera väl bör man undvika att inbördes oförenliga domar meddelas i medlemsstaterna. Därför bör denna förordning innehålla allmänna förfaranderegler som bygger på rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område[23].

(19) För att underlätta makarnas förvaltning av sin egendom kommer denna förordning också att göra det möjligt för makarna att, bland de lagar som de har nära anknytning till på grund av hemvist eller medborgarskap, välja vilken lag som ska vara tillämplig på deras förmögenhetsförhållanden, oberoende av egendomens natur eller var egendomen befinner sig. Detta val kommer att kunna göras när som helst, inte endast i samband med att äktenskapet ingås utan även under äktenskapets gång.

(20) Den lag som makarna har valt som tillämplig på deras förmögenhetsförhållanden eller, i avsaknad av ett sådant val, den lag som fastställts på grundval av anknytningskriterierna, bör vara tillämplig även om det inte är fråga om lagen i en medlemsstat. För att underlätta för domstolarna i en medlemsstat att tillämpa en annan medlemsstats lag kan det europeiska rättsliga nätverket på civilrättens område, som inrättades genom rådets beslut 2001/470/EG av den 28 maj 2001[24], bidra till att informera domstolarna om innehållet i utländsk rätt.

(21) För sådana fall där inget val av tillämplig lag har gjorts bör man genom denna förordning införa harmoniserade lagvalsregler på grundval av en uppsättning hierarkiskt ordnade anknytningskriterier som gör det möjligt att fastställa vilken lag som ska tillämpas på makarnas samlade egendom, så att det skapas förutsättningar att jämka samman kraven på förutsebarhet och rättssäkerhet och samtidigt ta hänsyn till den verklighet paret lever i. Makarnas första gemensamma hemvist efter äktenskapets ingående bör vara det första kriteriet, och därefter makarnas gemensamma medborgarskap när äktenskapet ingicks. Om inget av dessa kriterier är uppfyllt, eller om en första gemensam hemvist inte kan fastställas på grund av att makarna hade olika nationalitet vid äktenskapets ingående, bör det tredje kriteriet vara den stat till vilken båda makarna, med hänsyn till samtliga omständigheter, särskilt platsen där äktenskapet ingicks, har närmast anknytning; i detta sammanhang är det viktigt att klargöra att frågan om huruvida det finns en nära anknytning ska bedömas utifrån situationen vid tidpunkten för äktenskapets ingående.

(22) Om begreppet medborgarskap används för att fastställa vilken lag som är tillämplig bör hänsyn tas till att vissa medlemsstater, vars rättssystem bygger på common law, använder begreppet domicil och inte medborgarskap som anknytningskriterium.

(23) För att skapa rättssäkerhet i rättsförhållanden och se till att den lag som ska tillämpas på makars förmögenhetsförhållanden inte kan bytas ut mot en annan utan att makarna informeras, bör ingen ändring av tillämplig lag på makars förmögenhetsförhållanden kunna ske utan att parterna givit uttryck för önskemål om detta. En sådan ändring på makarnas initiativ kan aldrig ha retroaktiv verkan, om inte makarna uttryckligen har begärt det.

---

[23] EGT L 12, 16.1.2001, s. 1.
[24] EGT L 174, 27.6.2001, s. 25.

Oavsett förutsättningar får ändringen aldrig inkräkta på tredje mans rätt eller på giltigheten av tidigare företagna rättshandlingar.

(24) Med hänsyn till att valet av tillämplig lag på makars förmögenhetsförhållanden är av stor betydelse, bör man i förordningen införa vissa garantier som säkerställer att makar eller blivande makar är införstådda med följderna av sitt val. Lagvalet bör således göras i den form som föreskrivs för äktenskapsförord enligt lagen i den valda staten eller lagen i den stat där den berörda handlingen upprättades, och åtminstone vara skriftligt och daterat samt undertecknat av båda makarna. Eventuella ytterligare formkrav enligt lagen i den valda staten eller den stat där handlingen upprättades rörande sådana avtals giltighet, kungörelse eller registrering bör uppfyllas.

(25) Av hänsyn till allmänintresset bör domstolarna i medlemsstaterna i undantagsfall ha rätt att avstå från att tillämpa utländsk lag i ett visst mål om det uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen i domstolslandet (ordre public). Domstolarna bör dock inte kunna tillämpa ordre public-undantaget för att åsidosätta lagen i en annan medlemsstat eller för att vägra erkänna eller verkställa en dom, officiell handling eller inför domstol ingången förlikning som meddelats eller upprättats i en annan medlemsstat, om tillämpningen av detta undantag skulle strida mot Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, i synnerhet artikel 21 i denna, som förbjuder all diskriminering.

(26) Eftersom det finns stater med två eller flera parallella rättssystem eller regelverk som berör frågor som omfattas av denna förordning, bör det fastställas i vilken utsträckning bestämmelserna i denna förordning ska vara tillämpliga i de olika territoriella enheterna i dessa stater.

(27) Eftersom ömsesidigt erkännande av domar som meddelats i medlemsstaterna är ett av de mål som eftersträvas genom denna förordning, bör denna innehålla bestämmelser om erkännande och verkställighet som bygger på dem i förordning (EG) nr 44/2001, om nödvändigt anpassade för att motsvara de särskilda krav som föremålet för denna förordning ger upphov till.

(28) Med hänsyn till medlemsstaternas olika sätt att hantera frågor om makars förmögenhetsförhållanden bör denna förordning säkerställa ömsesidigt erkännande och verkställighet av officiella handlingar. Officiella handlingar är dock inte att jämställa med domar när det gäller verkställighet. Ömsesidigt erkännande av en officiell handling innebär att handlingen ska anses styrka innehållet och ha samma verkningar som liknande dokument i ursprungsmedlemsstaten, och att den ska presumeras vara giltig om den inte bestrids med framgång.

(29) Även om rättsförhållandena mellan en make och tredje man regleras av den lag som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden, bör villkoren för att åberopa denna lag gentemot tredje man omfattas av lagen i den medlemsstat där maken eller tredje man har hemvist, för att säkerställa tredje mans skydd. Lagstiftningen i den medlemsstaten kan således föreskriva att maken får åberopa den lag som reglerar hans eller hennes förmögenhetsförhållanden endast under förutsättning att medlemsstatens krav på kungörelse och registrering har uppfyllts, såvida inte tredje man kände till eller borde ha känt till vilken lag som var tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden.

(30) Medlemsstaternas internationella åtaganden innebär att denna förordning inte bör påverka internationella konventioner som en eller flera medlemsstater är anslutna till vid den tidpunkt då denna förordning antas. Förordningens allmänna målsättning kräver dock att förordningen har företräde framför konventionerna i förhållandet mellan medlemsstaterna.

(31) Eftersom målen för denna förordning – nämligen att främja fri rörlighet för personer i Europeiska unionen, ge äkta makar förutsättningar att ordna sina förmögenhetsförhållanden sinsemellan och i förhållande till tredjeman, såväl under livet som gifta som i samband med avvecklingen av makarnas förmögenhetsförhållanden samt garantera större förutsebarhet och rättssäkerhet – inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och de därför, på grund av förordningens omfattning och verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå, kan Europeiska unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

(32) Denna förordning är förenlig med de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt artiklarna 7, 9, 17, 21 och 47 om rätt till respekt för privatlivet och familjelivet, om rätt att ingå äktenskap och rätt att bilda familj i enlighet med relevant nationell lagstiftning, rätt till egendom, förbud mot alla former av diskriminering och rätt till ett effektivt rättsmedel. Medlemsstaternas domstolar ska tillämpa denna förordning med respekt för dessa rättigheter och principer.

(33) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, [har Förenade kungariket och Irland meddelat att de önskar delta i antagandet och tillämpningen av denna förordning]/[och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i protokollet, kommer Förenade kungariket och Irland inte att delta i antagandet av denna förordning, som därför inte är bindande för eller tillämplig för dem].

(34) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Danmark.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Kapitel I

Tillämpningsområde och definition

Artikel 1

Tillämpningsområde

1. Denna förordning ska tillämpas på makars förmögenhetsförhållanden.

Den ska inte tillämpas på skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor.

2. I denna förordning avses med *medlemsstat* samtliga medlemsstater, med undantag av Danmark [, Förenade kungariket och Irland].

3. Denna förordning ska inte tillämpas på

a) makars rättsliga handlingsförmåga,

b) underhållsskyldighet,

c) gåvor mellan makar,

d) efterlevande makes arvsrätt,

e) makars gemensamma företag,

f) frågor som rör sakrätters natur och kungörelse med avseende på sakrätter.

Artikel 2

Definitioner

I denna förordning gäller följande definitioner:

a) *makars förmögenhetsförhållanden*: alla regler som rör makars förmögenhetsförhållanden sinsemellan och gentemot tredje man.

b) *äktenskapsförord*: varje avtal varigenom makarna organiserar sina förmögenhetsförhållanden sinsemellan och gentemot tredje man.

c) *officiell handling*: en handling som har upprättats eller registrerats som en officiell handling (acte authentique) i ursprungsmedlemsstaten och vars äkthet

i) avser handlingens underskrift och innehåll, och

ii) har bestyrkts av en offentlig myndighet eller annan myndighet som bemyndigats för ändamålet.

d) *dom*: varje avgörande om makars förmögenhetsförhållanden som har meddelats av en domstol i en medlemsstat oavsett dess rubricering, såsom dom, beslut eller förordnande om verkställighet, liksom domstolstjänstemans beslut i fråga om rättegångskostnader.

e) *ursprungsmedlemsstat*: den medlemsstat där domen meddelades, äktenskapsförordet undertecknades, den officiella handlingen upprättades, förlikningen godkändes, bodelningen ägde rum eller någon annan åtgärd vidtogs av eller inför den behöriga rättsliga myndigheten eller en myndighet som bemyndigats av denna.

f) *anmodad medlemsstat*: den medlemsstat som mottar en begäran om erkännande och/eller verkställighet av en dom, ett äktenskapsförord, en officiell handling, en inför domstol ingången förlikning, en bodelningshandling eller varje annan handling som upprättats av eller inför den behöriga rättsliga myndigheten eller en myndighet som bemyndigats av denna.

g) *domstol*: varje behörig rättslig myndighet i medlemsstaterna som utövar en rättslig funktion i samband med makars förmögenhetsförhållanden, liksom varje annan, icke-rättslig myndighet eller person som, efter bemyndigande av en rättslig myndighet i medlemsstaterna, utövar funktioner som grundar sig på domstolarnas behörighet, i enlighet med bestämmelserna i denna förordning.

h) *inför domstol ingången förlikning*: en förlikning i frågor om makars förmögenhetsförhållanden som har godkänts av en domstol eller ingåtts inför en domstol under förfarandet.

Kapitel II

Domstols behörighet

Artikel 3

Behörighet om en av makarna har avlidit

En domstol i en medlemsstat som har tagit upp ett ärende om arv efter den ena av makarna, i enlighet med [*Europaparlamentets och rådets*) förordning (EU) nr …/… *[om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar och officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg]*, ska också vara behörig att pröva frågor om makars förmögenhetsförhållanden med anknytning till arvsärendet.

Artikel 4

Behörighet vid äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap

En domstol i en medlemsstat som tar upp ett mål om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap, i enlighet med förordning (EG) nr 2201/2003 ska också vara behörig att pröva frågor rörande makarnas förmögenhetsförhållanden som har anknytning till målet i fråga, förutsatt att makarna har avtalat om detta.

Detta avtal kan ingås när som helst, också under själva förfarandet. Ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleds ska vara skriftligt, daterat och undertecknat av båda parter.

Om inget avtal har ingåtts mellan makarna, ska artiklarna 5 ff. tillämpas med avseende på frågor om domstols behörighet.

Artikel 5

Behörighet i övrigt

1. Behörighet att pröva frågor om makars förmögenhetsförhållanden i andra fall än de som avses i artiklarna 3 och 4 ska gälla för domstolarna i den medlemsstat där

a) makarna har sin gemensamma hemvist eller, om detta alternativ inte är tillämpligt,

b) makarna senast hade gemensam hemvist om en av dem fortfarande är bosatt där eller, om detta alternativ inte är tillämpligt,

c) svaranden har hemvist eller, om detta alternativ inte är tillämpligt,

d) båda makarna är medborgare eller, när det gäller Förenade kungariket och Irland, där båda makarna har domicil.

2. Makarna får även avtala om att domstolarna i den medlemsstat vars lag de i enlighet med artiklarna 16 och 18 har valt som tillämplig lag på deras förmögenhetsförhållanden ska vara behöriga avgöra frågor om makars förmögenhetsförhållanden.

Detta avtal kan ingås när som helst, också under själva förfarandet i fråga. Ett avtal som ingås innan förfarandet inleds ska vara skriftligt, daterat och undertecknat av båda parter.

Artikel 6

Subsidiär behörighet

Om ingen domstol är behörig enligt artiklarna 3, 4 och 5 ska domstolarna i en medlemsstat ändå vara behöriga om egendom som tillhör den ena av eller båda makarna befinner sig på denna medlemsstats territorium; i sådant fall ska den domstol som tagit upp ärendet endast avgöra frågor rörande denna egendom.

Artikel 7

Forum necessitatis

Om ingen domstol är behörig enligt artiklarna 3, 4 och 5 får domstolarna i en medlemsstat undantagsvis ändå, på villkor att målet har tillräcklig anknytning till den medlemsstaten, avgöra mål om makars förmögenhetsförhållanden om det visar sig omöjligt eller orimligt att väcka eller föra talan i ett land utanför EU.

Artikel 8

Behörighet vid genkäromål

Den domstol vid vilken talan har väckts i enlighet med 3, 4, 5, 6 eller 7 ska även vara behörig att ta upp ett genkäromål, om föremålet för genkäromålet omfattas av denna förordnings tillämpningsområde.

Artikel 9

Väckande av talan vid domstol

Talan ska anses ha väckts vid en domstol

a) när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen, förutsatt att käranden därefter inte har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få delgivningen med svaranden verkställd, eller

b) om delgivning av handlingen ska ske innan handlingen ges in till domstolen, när den tas emot av den myndighet som är ansvarig för delgivning, förutsatt att käranden därefter inte har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få handlingen ingiven till domstolen.

Artikel 10

Prövning av behörighetsfrågan

Om talan som väcks vid en domstol i en medlemsstat avser ett fall rörande makars förmögenhetsförhållanden som domstolen inte är behörig att ta upp enligt denna förordning ska domstolen självmant förklara sig obehörig.

Artikel 11

Prövning av frågan om målet kan tas upp

1. Om en svarande som har hemvist i en annan stat än den medlemsstat där talan väcktes inte går i svaromål, ska den behöriga domstolen förklara målet vilande till dess att det har klarlagts att svaranden har haft möjlighet att ta del av stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid för att kunna förbereda sitt svaromål, eller att alla nödvändiga åtgärder i detta syfte har vidtagits.

2. I stället för bestämmelserna i punkt 1 i denna artikel ska artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1393/2007 av den 13 november 2007 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur[25] gälla, om stämningsansökan eller en motsvarande handling ska översändas från en medlemsstat till en annan i enlighet med den förordningen.

3. Om bestämmelserna i förordning (EG) nr 1393/2007 inte är tillämpliga ska artikel 15 i Haagkonventionen av den 15 november 1965 om delgivning i utlandet av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur gälla, om stämningsansökan eller motsvarande handling ska översändas till utlandet i enlighet med den konventionen.

Artikel 12

Litispendens

1. Om talan väcks vid domstolar i olika medlemsstater rörande samma sak och målen gäller samma parter, ska varje domstol utom den vid vilken talan först väckts självmant låta handläggningen av målet vila till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig.

3. I sådana fall som avses i punkt 1 ska den domstol vid vilken talan först väcks förklara sig behörig inom sex månader, om inte exceptionella omständigheter gör detta omöjligt. På begäran av en annan domstol vid vilken talan väckts i tvisten, ska den domstol vid vilken talan först väcktes underrätta den andra domstolen om vilket datum den mottog stämningsansökan och huruvida den har förklarat sig behörig att döma i målet eller, i annat fall, om den beräknade tiden för att fastställa behörigheten

2. När det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, ska övriga domstolar självmant avvisa talan till förmån för den domstolen.

Artikel 13

Mål som har samband med varandra

1. Om käromål som har samband med varandra prövas vid domstolar i olika medlemsstater, får varje domstol utom den vid vilken talan först väcktes låta handläggningen av målet vila.

---

[25] EUT L 324, 10.12.2007, s. 79.

2. Om dessa mål prövas i första instans får varje domstol, utom den vid vilken talan först väckts, också avvisa talan på begäran av en av parterna, om den domstol vid vilken talan först väckts är behörig att pröva de berörda käromålen och dess lag tillåter förening av dessa.

3. Vid tillämpningen av denna artikel ska käromål anses ha samband med varandra om de är så förenade att en gemensam handläggning och dom är påkallad för att undvika att oförenliga domar meddelas som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar.

Artikel 14

Interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder

Interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, som kan vidtas enligt lagen i en medlemsstat, får begäras hos domstolarna i den staten, även om domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt denna förordning.

Kapitel III

Tillämplig lag

Artikel 15

Den tillämpliga lagens enhet

Den lag som enligt artiklarna 16, 17 och 18 är tillämplig på makars förmögenhetsförhållanden, ska tillämpas på makarnas egendom som helhet.

Artikel 16

Val av tillämplig lag

Makarna eller de blivande makarna får välja vilken lag som ska vara tillämplig på deras förmögenhetsförhållanden bland följande alternativ:

a) Lagen i det land där makarna eller de blivande makarna har gemensam hemvist.

b) Lagen i det land där en av makarna eller en av de blivande makarna har hemvist.

c) Lagen i det land där en av makarna eller en av de blivande makarna är medborgare vid den tidpunkt då valet gjordes.

Artikel 17

Fastställande av tillämplig lag om inget val görs

1. Om makarna inte gör något val ska förmögenhetsförhållandena dem emellan regleras av

a) lagen i det land där makarna har sin första gemensam hemvist efter äktenskapets ingående eller, om detta alternativ inte är tillämpligt,

c) lagen i det land där båda makarna var medborgare när äktenskapet ingicks eller, om detta alternativ inte är tillämpligt,

c) lagen i den stat till vilken makarna gemensamt har närmast anknytning med hänsyn till samtliga deras omständigheter, särskilt platsen för äktenskapets ingående.

2. Bestämmelserna i punkt 1 b gäller inte om makarna har fler än ett gemensamt medborgarskap.

Artikel 18

Ändring av tillämplig lag

Makarna får när som helst under äktenskapet bestämma att deras äktenskapsförhållanden ska regleras av en annan lag än den som dittills varit tillämplig. De ska därvid välja någon av följande lagar:

a) Lagen i den stat där en av makarna hade hemvist vid den tidpunkt då valet gjordes.

b) Lagen i det land där en av makarna var medborgare vid den tidpunkt då valet gjordes.

I avsaknad av uttryckliga önskemål om annat från makarnas sida ska ändringen av tillämplig lag på makarnas förmögenhetsförhållanden under äktenskapet endast ha verkan för framtiden.

Om makarna väljer att ge denna ändring retroaktiv verkan ska detta inte påverka giltigheten av tidigare överenskommelser som ingåtts i enlighet med den lag som dittills varit tillämplig eller tredje mans rätt enligt den tidigare tillämpliga lagen.

Artikel 19

Formkrav vid val av tillämplig lag

1. Valet av tillämplig lag ska ske i den form som gäller för äktenskapsförord enligt den valda statens lag eller lagen i den stat där den berörda handlingen upprättas.

2. Oaktat vad som sägs i punkt 1 ska valet åtminstone uttryckligen framgå av ett skriftligt och daterat avtal som undertecknats av båda makarna.

3. Om lagen i en medlemsstat där båda makarna har hemvist vid tidpunkten för det val av tillämplig lag som avses i punkt 1 föreskriver ytterligare formkrav, ska även dessa krav uppfyllas.

Artikel 20

Tillämplig lag med avseende på äktenskapsförordets form

1. Äktenskapsförordet ska ha den form som föreskrivs antingen enligt den lag som är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden, eller enligt lagen i den stat där avtalet om val av tillämplig lag har upprättats.

2. Oaktat vad som sägs i punkt 1 ska äktenskapsförordet ska ha formen av ett skriftligt och daterat avtal som undertecknats av båda makarna.

3. Om lagen i en medlemsstat där båda makarna har hemvist vid tidpunkten för detta lagval föreskriver ytterligare formkrav, ska även dessa krav uppfyllas.

Artikel 21

Lagvalsregelns universella karaktär

Den lag som anvisas enligt bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas även om det inte är fråga om lagen i en medlemsstat.

Artikel 22

Internationellt tvingande regler

Bestämmelserna i denna förordning ska inte påverka tillämpningen av tvingande regler som en medlemsstat anser vara så avgörande för att skydda allmänintressen, t.ex. sin politiska, sociala och ekonomiska struktur, att landet kräver att de tillämpas vid alla situationer inom dess tillämpningsområde, oavsett vilken lag som annars ska tillämpas på makarnas förmögenhetsförhållanden enligt denna förordning.

Artikel 23

Grunderna för domstolslandets rättsordning

Tillämpning av bestämmelser i den lag som anvisas i denna förordning får vägras endast om en sådan tillämpning är uppenbart oförenlig med grunderna för domstolslandets rättsordning.

Artikel 24

Uteslutande av återförvisning

När denna förordning föreskriver att lagen i en viss stat ska tillämpas avses bestämmelser i gällande materiell rätt i det landet, med undantag för den statens internationella privaträtt.

Artikel 25

Stater med mer än en rättsordning – lagkonflikter på territoriell nivå

När en stat omfattar flera territoriella enheter som var och en har sitt eget rättssystem eller regelverk för de frågor som omfattas av denna förordning ska

a) varje hänvisning till lagen i den staten, när det gäller att fastställa tillämplig lag i enlighet med denna förordning, förstås som en hänvisning till gällande lag i den berörda territoriella enheten,

b) varje hänvisning till hemvist i denna stat förstås som en hänvisning till hemvist i en territoriell enhet,

c) varje hänvisning till medborgarskap förstås som en hänvisning till den territoriella enhet som anvisas enligt lagen i den staten eller, i avsaknad av tillämpliga regler, den territoriella enhet som parterna väljer eller, i avsaknad av val, den territoriella enhet som maken eller makarna har närmast anknytning till.

Kapitel IV

Erkännande, verkställbarhet och verkställighet

AVSNITT 1

DOMAR

Underavsnitt 1

Erkännande

Artikel 26

Erkännande av domar

1. En dom som har meddelats i en medlemsstat ska erkännas i de andra medlemsstaterna utan att något särskilt förfarande behöver anlitas.

2. Om frågan huruvida en dom ska erkännas eller inte är föremål för tvist, kan en part, som gör gällande att domen ska erkännas, i enlighet med det förfarande som föreskrivs i artiklarna [38–56] i förordning (EG) nr 44/2001, få fastställt att domen ska erkännas.

3. Om utgången av ett mål som handläggs vid en domstol i en medlemsstat är beroende av om en dom ska erkännas, är den domstolen behörig att pröva frågan om erkännande.

Artikel 27

Grunder för att inte erkänna en dom

En dom ska inte erkännas om

a) ett erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den medlemsstat där domen görs gällande,

b) det är en tredskodom eller en annan dom som har meddelats mot en utebliven svarande och svaranden inte har delgivits stämningsansökan eller motsvarande handling i tillräcklig tid och på ett lämpligt sätt för att kunna förbereda sitt svaromål, såvida inte svaranden haft möjlighet att överklaga domen men underlåtit detta,

c) den är oförenlig med en dom som har meddelats i en tvist mellan samma parter i den medlemsstat där domen görs gällande,

d) den är oförenlig med en dom som tidigare har meddelats i en annan medlemsstat eller i en tredje stat mellan samma parter och rörande samma sak, såvida den först meddelade domen uppfyller de nödvändiga villkoren för erkännande i den medlemsstat där domen görs gällande.

Artikel 28

Förbud mot omprövning av ursprungsdomstolens behörighet

1. Behörigheten för domstolarna i ursprungsmedlemsstaten får inte omprövas.

2. Behörighetsreglerna i artiklarna 3–8 omfattas inte av de i artikel 23 åsyftade grunderna för rättsordningen (ordre public).

Artikel 29

Förbud mot omprövning i sak

En utländsk dom får aldrig omprövas i sak.

Artikel 30

Vilandeförklaring av mål

Om det vid en domstol i en medlemsstat görs gällande att en dom som har meddelats i en annan medlemsstat ska erkännas, får domstolen låta handläggningen av målet vila om ändring i domen har sökts genom ordinära rättsmedel.

Underavsnitt 2

Verkställighet

Artikel 31

Verkställbara domar

En dom som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten ska kunna verkställas i en annan medlemsstat i enlighet med artiklarna [38–56] och artikel [58] i förordning (EG) nr 44/2001.

AVSNITT 2

OFFICIELLA HANDLINGAR OCH INFÖR DOMSTOL INGÅNGNA FÖRLIKNINGAR

Artikel 32

Erkännande av officiella handlingar

1. En officiell handling som har erhållits i en medlemsstat ska erkännas i övriga medlemsstater, om inte handlingens giltighet bestrids i enlighet med tillämplig lag och om inte ett sådant erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den medlemsstat där handlingen görs gällande.

2. Erkännandet av en officiell handling innebär att handlingen tillmäts bevisvärde med avseende på sitt innehåll och presumeras vara giltig.

Artikel 33

Officiella handlingars verkställbarhet

1. En handling som har upprättats eller registrerats som en officiell handling och som är verkställbar i en medlemsstat ska på ansökan förklaras vara verkställbar i en annan medlemsstat i enlighet med det förfarande som föreskrivs i artikel [38–57] i förordning (EG) nr 44/2001.

2. Den domstol till vilken ansökan om ändring ges in enligt artikel [43 eller 44] får avslå en ansökan om verkställighetsförklaring eller upphäva en verkställighetsförklaring endast om verkställighet av den officiella handlingen uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den medlemsstat där verkställighet begärs.

Artikel 34

Inför domstol ingångna förlikningar – erkännande och verkställbarhet

Inför domstol ingångna förlikningar som är verkställbara i ursprungsmedlemsstaten ska erkännas och förklaras verkställbara i en annan medlemsstat på ansökan från en berörd part, på samma villkor som officiella handlingar. Den domstol till vilken ansökan om ändring ges in enligt artikel [42 eller 44] får avslå en ansökan om verkställighetsförklaring eller upphäva en verkställighetsförklaring endast om verkställighet av den inför domstol ingångna förlikningen uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den medlemsstat där verkställighet begärs.

Kapitel V

Rättsverkan i förhållande till tredje man

Artikel 35

Rättsverkan i förhållande till tredje man

1. Verkningarna av makars förmögenhetsförhållanden på rättsförhållandet mellan en make och en tredjeman ska omfattas av den lag som gäller för makarnas förmögenhetsförhållanden enligt denna förordning.

2. En medlemsstat får emellertid i sin lagstiftning föreskriva att en make inte har rätt att åberopa den på makarnas förmögenhetsförhållanden tillämpliga lagen gentemot en tredjeman, om maken eller tredjemannen har hemvist på den medlemsstatens territorium och de krav på kungörelse och registrering som föreskrivs i den medlemsstatens lagstiftning inte är uppfyllda, förutsatt att inte

tredjemannen kände till eller borde ha känt till vilken lag som var tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden.

3. Lagen i en medlemsstat på vars territorium en fastighet befinner sig får, med avseende på rättsförhållanden mellan en make och en tredjeman rörande denna fastighet, föreskriva en bestämmelse motsvarande den i punkt 2.

Kapitel VI

Allmänna bestämmelser och slutbestämmelser

Artikel 36

Förhållandet till gällande internationella konventioner

1. Denna förordning ska inte påverka tillämpningen av bilaterala och multilaterala konventioner och avtal som en eller flera medlemsstater har tillträtt när denna förordning antas och som gäller frågor som regleras i denna förordning, med förbehåll för medlemsstaternas skyldigheter enligt artikel 351 i fördraget.

2. Utan hinder av punkt 1 ska denna förordning ha företräde i förbindelserna mellan medlemsstaterna framför konventioner och avtal om frågor som regleras i denna förordning och som medlemsstaterna är parter i.

Artikel 37

Information till allmänheten och behöriga myndigheter

1. Medlemsstaterna ska senast den […] översända följande information till kommissionen, på det eller de officiella språk de finner lämpligt:

a) En beskrivning av sina nationella bestämmelser och förfaranden när det gäller makars förmögenhetsförhållanden, samt gällande lagtext på området.

b) Sina nationella bestämmelser om sådana verkningar i förhållande till tredje man som avses i artikel 35.2–3.

2. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om eventuella senare ändringar av dessa bestämmelser.

3. Kommissionen ska på lämpligt sätt ställa de uppgifter som meddelas i enlighet med punkt 1 till allmänhetens förfogande, bland annat på webbplatsen för det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område.

Artikel 38

Översynsklausul

1. Kommissionen ska senast [fem år efter det att … började gälla], och därefter vart femte år, lägga fram en rapport om tillämpningen av denna förordning för Europaparlamentet, rådet och Europeiska Ekonomiska och sociala kommittén. Rapporten ska vid behov åtföljas av förslag till ändringar av förordningen.

2. För detta ändamål ska medlemsstaterna meddela kommissionen relevanta uppgifter om sina domstolars tillämpning av denna förordning.

Artikel 39

Övergångsbestämmelser

1. Bestämmelserna i kapitel II och IV i denna förordning ska tillämpas på rättsliga förfaranden som inletts, officiella handlingar som har upprättats eller registrerats, inför domstol ingångna förlikningar som har godkänts och domar som har meddelats efter denna förordnings tillämpningsdag.

2. Om förfarandena i ursprungsmedlemsstaten inletts före tillämpningsdagen för denna förordning, ska domar som meddelas efter den berörda tidpunkten erkännas och verkställas i enlighet med kapitel IV, så länge de behörighetsregler som tillämpas är förenliga med dem som fastställs i bestämmelserna i kapitel II.

3. Bestämmelserna i kapitel III är endast tillämpliga med avseende på makar som ingått äktenskap eller valt tillämplig lag på sina förmögenhetsförhållanden efter tillämpningsdagen för denna förordning.

Artikel 40

Ikraftträdande

1. Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

2. Denna förordning ska tillämpas från och med [ett år efter det att den trädde i kraft].
Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdad i […] den […]

På rådets vägnar
Ordförande